

TET0020 Teema 10. KOGUPAKKUMINE JA INFLATSIOONI NING TÖÖTUSE KOMPROMISS osa 2

Tehke õige valik! (kui teisiti ei ole öeldud, siis ainult 1 õige vastusvariant!)

1. Neli lühiperioodi kogupakkumise mudelit (jäikade ja paindlike hindadega mudel ning jäikade ja paindlike palkadega mudel) sisaldavad kõiki eeldusi, välja arvatud
 - a) jäigad palgad
 - b) jäigad hinnad
 - c) töötuse illusiooni mudel
 - d) mittetäieliku informatsiooni mudel
2. Jäikade palkade mudelis on jäigaks teguriks
 - a) reaalpalk
 - b) nominaalpalk
 - c) kogutoodang
 - d) inflatsioon
3. Kui SKP suureneb ja ei ole pakkumisšokke, siis jäikade palkade mudelis reaalpalgad
 - a) kasvavad
 - b) langevad
 - c) on konstantsed
 - d) võivad kasvada, kahaneda või olla konstantsed
4. Vastavalt mittetäieliku informatsiooni mudelile, kui hinnad ootamatult tõusevad, siis pakkujad järeldavad, et nende toodangu relatiivsed hinnad on mis sunnib neid toodangut (väljalaset)
 - a) kasvanud, suurendama
 - b) langenud, vähendama
 - c) kasvanud, vähendama
 - d) langenud, suurendama
5. Jäikade hindade mudelis
 - a) kohandavad kõik firmad koheselt hindasid vastavalt nõudluse muutustele
 - b) ei kohanda ükski firma koheselt hindasid vastavalt nõudluse muutustele
 - c) mõned firmad kohandavad koheselt hindasid vastavalt nõudluse muutustele, teised aga mitte
 - d) on kogutoodang konstantne
6. Vastavalt paindlike palkade eeldusele põhjustab ootamatu hinnatõus:
 - a) tööjõu nõudluskõvera nihke paremale
 - b) tööjõu nõudluskõvera nihke vasakule
 - c) tööjõu pakkumiskõvera nihke paremale
 - d) tööjõu pakkumiskõvera nihke vasakule
7. Kui kõik hinnad on jäigad, siis
 - a) lühi- ja pika perioodi kogupakkumiskõverad on identsed
 - b) lühiperioodi kogupakkumiskõver on vertikaalne
 - c) lühiperioodi kogupakkumiskõver on horisontaalne
 - d) lühiperioodi kogupakkumiskõvera kuju ei ole võimalik määrata
8. Jäikade hindade mudeliga saab selgitada, miks muutuva kogunõudlusega riikides on lühiperioodi kogupakkumiskõver
 - a) lame (väikese tõusuga)
 - b) järsk (suure tõusuga)
 - c) horisontaalne
 - d) vertikaalne

9. Kõik neli kogupakkumise mudelit (jäikade ja paindlike hindadega mudel ning jäikade ja paindlike palkadega mudel) eeldavad

- a) ülespoole tõusvat SRAS kõverat
- b) vertikaalset LRAS kõverat
- c) et pikal perioodil on tegelik kogutoodang loomulikul tasemel
- d) kõike eelpoolöeldut

10. Vastavalt Phillipsi kõverale sõltub inflatsioonimäär

- a) oodatavast inflatsioonimäärast
- b) tegeliku ja loomuliku töötusemäära erinevusest
- c) pakkumisšokkidest
- d) kõigist nimetatutest

11. Phillipsi kõver nihkub koheselt ülespoole kui

- a) inflatsioon tõuseb
- b) töötus väheneb
- c) ilmneb negatiivne pakkumisšokk
- d) esinevad kõik nimetatud

12. Tavaliselt eeldatakse, et loobumismäär (*sacrifice ratio*) on ligikaudu 5. Kui inflatsioonimäära alandatakse 2 protsendipunkti võrra, siis kui palju väheneb SKP?

- a) 2%
- b) 2,5%
- c) 5%
- d) 10%

13. Oletame, et on antud järgmine Phillipsi kõver

$$\pi = E\pi - 0,5(u - 4) + v,$$

kus $E\pi = \pi_{-1}$ ning v näitab pakkumisšoki mõju inflatsioonile

a) Kui suur on loomulik töötusemäär?

b) Täitke alljärgnev tabel

Aeg	u	v	$E\pi$	π
0	4	0	0	0
1	2	0		
2	2	0		
3	2	0		
4	2	0		

c) Täitke alljärgnev tabel:

Aeg	u	v	$E\pi$	π
0	4	0	0	0
1	4	10		
2	4	0		
3	4	0		
4	4	0		

d) Missuguses suunas nihkub lühiperioodi Phillipsi kõver?

Phillipsi kõver nihkub

e) Missugune on hinnašoki v mõju inflatsioonile?

Sellel on

14. Oletame, et on antud järgmise kujuga Phillipsi kõver

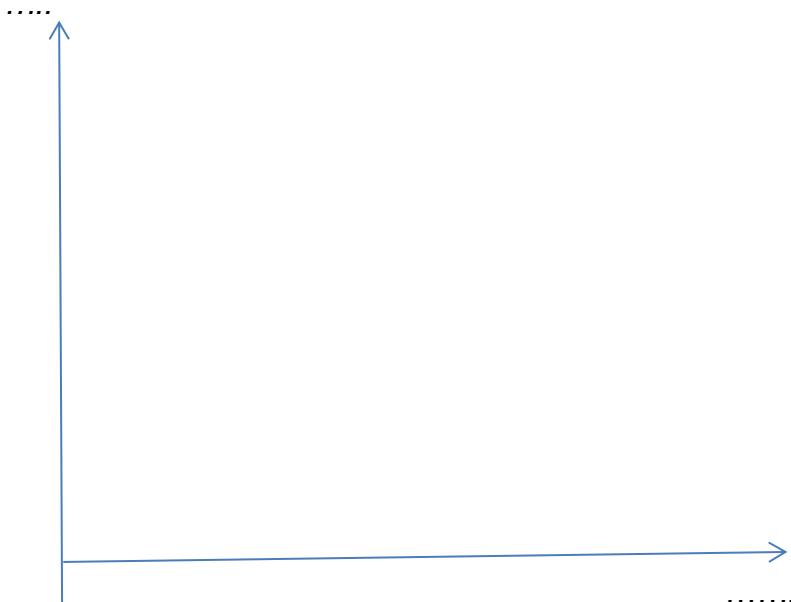
$$\pi = \pi_{-1} - 0,5(u - 0,06)$$

a) milline on arvuliselt töötuse loomulik määr ja millist seost see väljendab?

loomulik töötuse määr =, loomulik töötuse määr väljendab olukorda, kus

b) kajastage joonisel lühi- ja pika perioodi seosed inflatsiooni ja töötuse vahel

NB! Graafikute koostamisel tuleb tähistada teljed ning esitatud graafikujooned.

c) kui palju tuleb muuta (ja millises suunas) tsüklilist töötust, et vähendada inflatsiooni 5 protsendipunkti võrra. Kasutades Okuni seadust, arvutage loobumismäära arvuline väärtus.

Tsükliline töötus võrra

Loobumismäär =

d) kui inflatsioon on 10 protsenti ja riigi keskpang tahab seda alandada 5-le protsendile, siis on võimalikud mitmed tegevusvariandid. Kirjeldage nendest kahte.

.....

15. Oletame, et on antud järgmise kujuga Phillipsi kõver

$$\pi = E\pi - 0,5(u - 4)$$

Eeldame, et on tegemist ratsionaalsete ootustega. Oodatav ja tegelik inflatsioon on esialgu 10% ja töötus on oma loomuliku määra tasemel. Keskpang teatas, et järgmisel perioodil on inflatsioonimäär 0%.

a) Kui keskpanga teade osutus õigeks, siis kui suur on oodatav inflatsioonimäär järgmisel perioodil?

.....

b) Kui inimesed ei uskunud keskpanga teadet, siis kui suur on oodatav inflatsioonimäär järgmisel perioodil?

.....

c) Oletame, et keskpanga teade oli õige ja inimesed uskusid keskpanga teadet. Kui suur on sellisel juhul järgmise perioodi töötus?

.....

d) Oletame, et keskpanga teade oli õige, kuid inimesed ei uskunud keskpanga teadet. Kui suur on sellisel juhul töötusemäär?

e) Oletame, et keskpanga teade oli vale ja inimesed ei uskunud keskpanga teadet. Kui suur on sellisel juhul töötusemäär?

16. On antud järgmise kujuga kogupakkumiskõver

$$Y = 475 (\pi - E\pi) + 1250$$

ja kogunõudluskõver

$$Y = 750 + 0,625 (M/P), \text{ kus } M = 800$$

a) Kui suur on hinnatase, kui kogutoodang on oma loomuliku määra tasemel ja majanduspoliitilisi muutusi ei ole ette näha?

Vastus: $P = \dots$ ja $Y = \dots$

b) Oletame, et Keskpank teatas, et kavatseb suurendada rahapakkumist 80 ühiku võrra ja realiseeris ka oma kavatsuse. Kui suur on uus hinnatase? Kui palju muutus kogutoodang?

Vastus: $\dots$

17. Väide: Kui töötusemäär on oma loomuliku määra tasemel, siis ei eksisteeri friktsionaalset töötust. Kas toodud väide on õige või vale? Põhjenda vastust!

Vastus:

$\dots$
 $\dots$
 $\dots$

18. Väide: Kui nominaalpalgad oleksid paindlikumad, siis oleks ekspansiivne poliitika efektiivne vahend töötuse vähendamiseks. Kas toodud väide on õige või vale? Põhjenda vastust!

Vastus:

$\dots$
 $\dots$
 $\dots$

19. Kasutades IS-LM mudelit, AD-AS mudelit ning Phillipsi kõverat, näidake kuidas keskpanga poolne **raha pakkumise suurendamine** mõjutab kogutoodangut, reaalses intressimäära, üldist hinnataset, inflatsiooni- ja töötuse määra, situatsioonis, kus majandus on algselt pika perioodi tasakaalus ning kogutoodang on loomuliku (täishõive) tasemel. Mis juhtub lühiperioodil ja pikal perioodil? Esitage kolm joonist ja vastused küsimustele tingimusel et inflatsioon on ootamatu (mitte ette ennustatav)

Vastused küsimusele.

IS-LM mudel:

Lühiperioodil: kogutoodang $\dots$, reaalne intressimäär $\dots$

Pikal perioodil: kogutoodang $\dots$, reaalne intressimäär $\dots$

AD-AS mudel:

Lühiperioodil: kogutoodang $\dots$, üldine hinnatase $\dots$

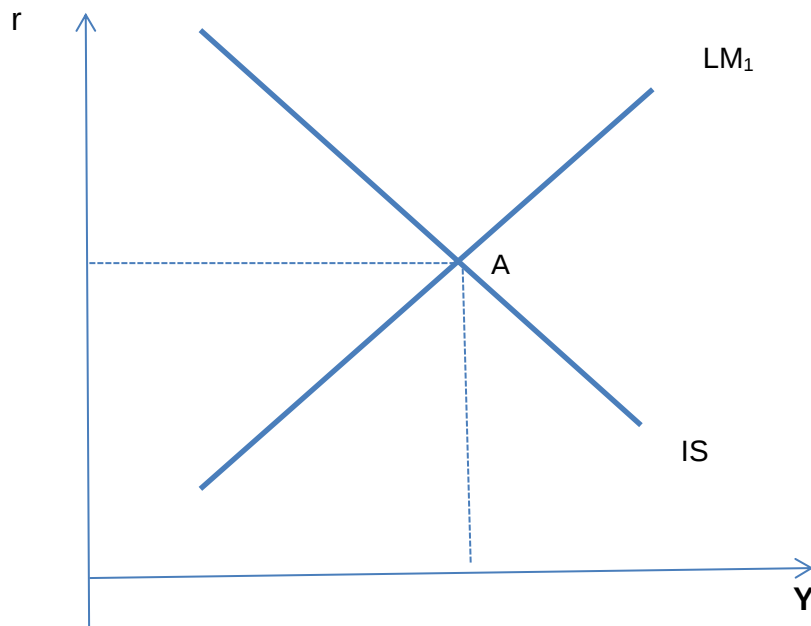
Pikal perioodil: kogutoodang $\dots$, üldine hinnatase $\dots$

Phillipsi kõvera mudel:

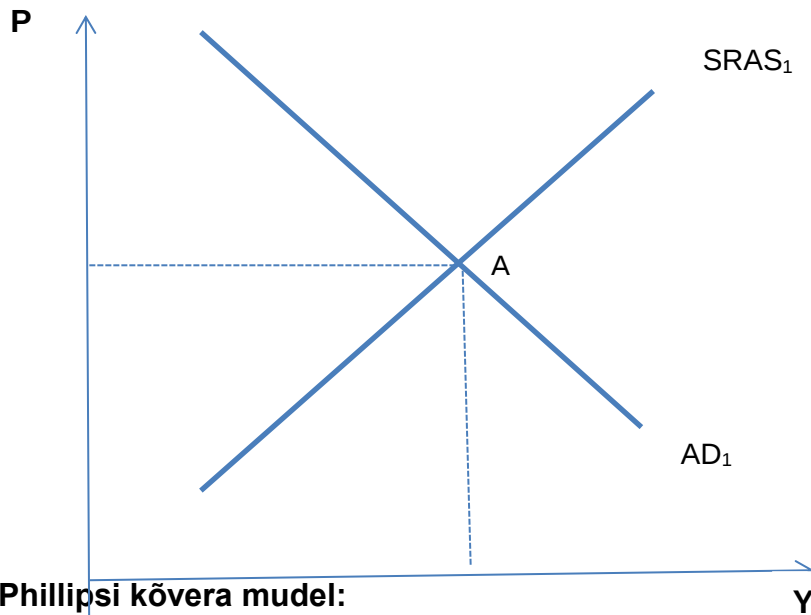
Lühiperioodil: töötuse määr $\dots$, inflatsioonimäär $\dots$

Pikal perioodil: töötuse määr $\dots$, inflatsioonimäär $\dots$

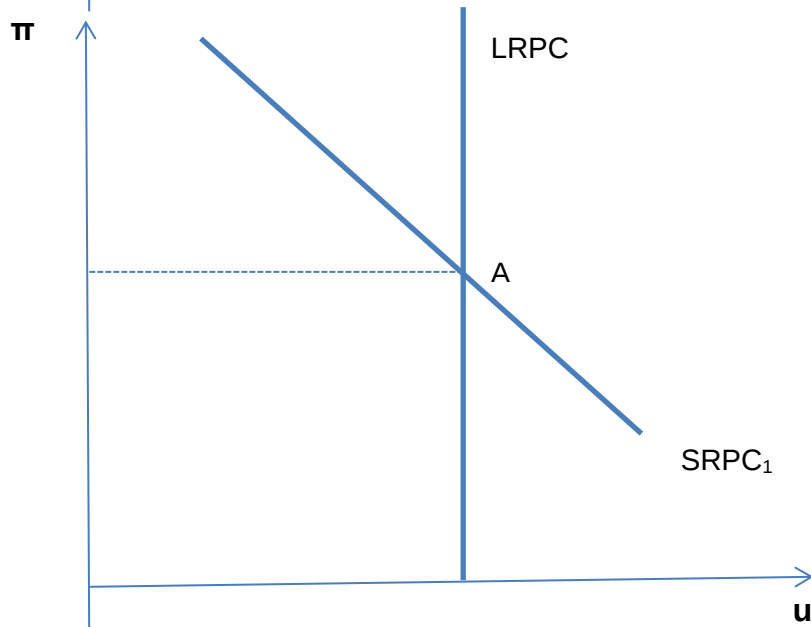
IS-LM mudel:

AD-AS mudel:

Phillipsi kõvera mudel:

TET0020 Teema 10. KOGUPAKKUMINE JA INFLATSIOONI NING TÖÖTUSE KOMPROMISS

Osa 2

Tehke õige valik! (kui teisiti ei ole öeldud, siis ainult 1 õige vastusvariant!)

1. Neli lühiperioodi kogupakkumise mudelit (jäikade ja paindlike hindadega mudel ning jäikade ja paindlike palkadega mudel) sisaldavad kõiki eeldusi, välja arvatud
 - a) jäigad palgad
 - b) jäigad hinnad
 - c) **töötuse illusiooni mudel** (on olemas rahaillusiooni mudel, vt joonis 14-2)
 - d) mittetäieliku informatsiooni mudel
2. Jäikade palkade mudelis on jäigaks teguriks
 - a) reaalpalk
 - b) **nominaalpalk** (vt loengukonspekt lk 29)
 - c) kogutoodang
 - d) inflatsioon
3. Kui SKP suureneb ja ei ole pakkumisšokke, siis jäikade palkade mudelis reaalpalgad
 - a) kasvavad
 - b) **langevad** (vt loengukonspekt lk 30)
 - c) on konstantsed
 - d) võivad kasvada, kahaneda või olla konstantsed
4. Vastavalt mittetäieliku informatsiooni mudelile, kui hinnad ootamatult tõusevad, siis pakkujad järeldavad, et nende toodangu relatiivsed hinnad on mis sunnib neid toodangut (väljalaset)
 - a) **kasvanud, suurendama** (vt loengukonspekt lk 27-28)
 - b) langenud, vähendama
 - c) kasvanud, vähendama
 - d) langenud, suurendama
5. Jäikade hindade mudelis
 - a) kohandavad kõik firmad koheselt hindasid vastavalt nõudluse muutustele
 - b) ei kohanda ükski firma koheselt hindasid vastavalt nõudluse muutustele
 - c) **mõned firmad kohandavad koheselt hindasid vastavalt nõudluse muutustele, teised aga mitte** (vt loengukonspekt lk 26-27)
 - d) on kogutoodang konstantne
6. Vastavalt paindlike palkade eeldusele põhjustab ootamatu hinnatõus:
 - a) tööjõu nõudluskõvera nihke paremale
 - b) tööjõu nõudluskõvera nihke vasakule
 - c) **tööjõu pakkumiskõvera nihke paremale** (vt loengukonspekt lk 31)
 - d) tööjõu pakkumiskõvera nihke vasakule
7. Kui kõik hinnad on jäigad, siis
 - a) lühi- ja pika perioodi kogupakkumiskõverad on identsed
 - b) lühiperioodi kogupakkumiskõver on vertikaalne
 - c) **lühiperioodi kogupakkumiskõver on horisontaalne** (vt loengukonspekt lk 26)
 - d) lühiperioodi kogupakkumiskõvera kuju ei ole võimalik määrata

Kogupakkumiskõvera AS piirkondasid nimetatakse ka: „**keyneslik piirkond**“ kui AS kõver on horisontaalne“, „**vahepealne piirkond**“ kui AS on üles paremale tõusev ning „**(neo)klassikaline piirkond**“, kui pika perioodi LRAS kõver on vertikaalne ning näitab potentsiaalse (loomulikku) kogutoodangu (Y „katusega“) taset.

8. Jäikade hindade mudeliga saab selgitada, miks muutuva kogunõudlusega riikides on lühiperioodi kogupakkumiskõver

a) lame (väikese tõusuga)

b) järsk (suure tõusuga)

(vt loengukonspekt lk 26-27)

c) horisontaalne

d) vertikaalne

9. Kõik neli kogupakkumise mudelit (jäikade ja paindlike hindadega mudel ning jäikade ja paindlike palkadega mudel) eeldavad

a) ülespoole tõusvat SRAS kõverat

b) vertikaalset LRAS kõverat

c) et pikal perioodil on tegelik kogutoodang loomulikul tasemel

d) kõike eelpoolöeldut

10. Vastavalt Phillipsi kõverale sõltub inflatsioonimäär

a) oodatavast inflatsioonimäärast

b) tegeliku ja loomuliku töötusemäära erinevusest

c) pakkumisšokkidest

d) kõigist nimetatutest

(vt loengukonspekt lk 32)

11. Phillipsi kõver nihkub koheselt ülespoole kui

a) inflatsioon tõuseb

b) töötus väheneb

c) ilmneb negatiivne pakkumisšokk

(vt loengukonspekt lk 35)

d) esinevad kõik nimetatud

kui PC nihkub üles paremale, sest AS vähenes, siis saame väita, et **kompromiss töötuse ja inflatsiooni vahel halvenes**. Kui koos positiivse pakkumisšokiga (sest AS suureneb) nihkub PC kõver alla vasakule, siis kompromiss töötuse ja inflatsiooni vahel **pareneb**.

12. Tavaliselt eeldatakse, et loobumismäär (*sacrifice ratio*) on ligikaudu 5. Kui inflatsioonimäära alandatakse 2 protsendipunkti võrra, siis kui palju väheneb SKP?

a) 2%

b) 2,5%

c) 5%

d) 10% inflatsiooni 1%-line muutus toob 5%-lise SKP muutuse (vt konspekt lk 37)

13. Oletame, et on antud järgmine Phillipsi kõver

$$\pi = E\pi - 0,5(u - 4) + v,$$

kus $E\pi = \pi_{-1}$ (oodatav inflatsioonimäär $E\pi$ on eelmise ajaperioodi π_{-1} tegelik inflatsioonimäär) ning v näitab pakkumisšoki mõju inflatsioonile

a) Kui suur on loomulik töötusemäär?

4% (saame võrrandist) u^n ehk u „katusega“ on selles PC avaldises antu protsentidena

$$\pi = E\pi - \beta(u - u^n) + v$$

Inflatsioon = oodatav inflatsioon – ($\beta \times$ tsükliline töötus) + pakkumisšokk

b) Täitke alljärgnev tabel

Aeg	u	v	$E\pi$	π
0	4	0	0	0
1	2	0	0	1
2	2	0	1	2
3	2	0	2	3
4	2	0	3	4

Tabelist on näha, et inflatsioon suureneb seni, kuni tegelik töötuse määr u on allpool oma loomuliku määra (ehk täishõivele vastavat) taset u^n

c) Täitke alljärgnev tabel:

Aeg	u	v	$E\pi$	π
0	4	0	0	0
1	4	10	0	10
2	4	0	10	10
3	4	0	10	10
4	4	0	10	10

d) Missuguses suunas nihkub lühiperioodi Phillipsi kõver?

Negatiivse pakkumissõki tekitab näiteks kogupakkumise AS vähenemine, mille tõttu AS kõver nihkub üles vasakule ning ceteris paribus kui kogunõudlus AD jääb muutumatuks, siis üldine hinnatase tõuseb. Seetõttu võime kasutada ka nimetust „hinnašokk“. Phillipsi kõver nihkub taolise šoki tõttu väljapoole ja inflatsiooni ning töötuse kompromiss „halveneb“. Negatiivse pakkumissõki korral on parameeter v positiivse väärtusega ja positiivse pakkumissõki korral on v negatiivne.

e) Missugune on hinnašoki v mõju inflatsioonile?

Sellel on esmane mõju inflatsioonile (kuna siin on tegemist inflatsiooniootusega)

14. Oletame, et on antud järgmise kujuga Phillipsi kõver

$$\pi = \pi_{-1} - 0,5(u - 0,06)$$

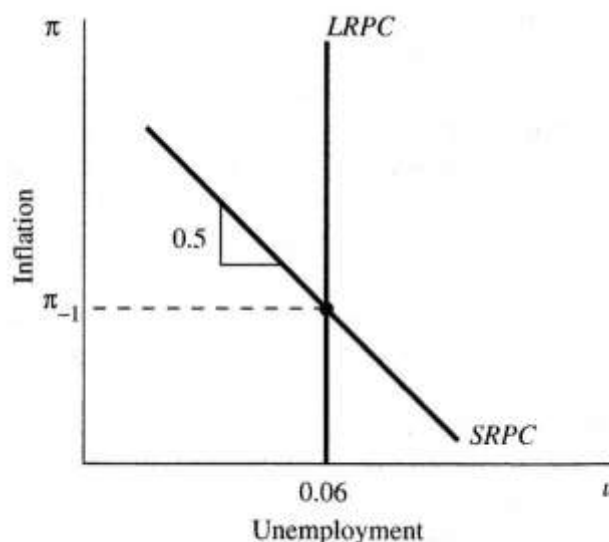
a) milline on arvuliselt töötuse loomulik määr ja millist seost see väljendab?

Loomulik ehk naturaalne ehk täishõivele vastav töötuse määr u^n (ehk u „katusega“) väljendab olukorda, kus tegelik inflatsioonimäär ei erine oodatavast inflatsioonimäärast. Kui $\pi = \pi_{-1}$ siis tegelik töötuse määr u peab võrduma 0,06 ehk loomulik töötuse määr on 6%.

Phillipsi kõver (ehk lühendatult PC) on kujul $\pi = E\pi - \beta(u - u^n)$

(antud juhul ei sisalda PC parameetrit v (üpsilon), mis näitab seda, kuidas inflatsioon muutub vastavalt pakkumise šokkidele).

b) kajastage joonisel lühi- ja pika perioodi seosed inflatsiooni ja töötuse vahel

NB! Graafikute koostamisel tuleb tähistada teljed ning esitatud graafikujooned.

Tähelepanu pika perioodi Phillipsi kõvera LRPC lõikumisele horisontaalteljega, mis näitab **töötuse loomulikku määrat** (6% ehk 0,06) ja lühiperioodi Phillipsi kõvera SRPC tõusule 0,5, mis võrdub β -ga (β mõõdab inflatsiooni reageerimist tsüklilisele töötusele). Samuti on olulised LRPC ja SRPC kõverate lõikepunkti koordinaadid.

c) kui palju tuleb muuta (ja millises suunas) tsüklilist töötust, et **vähendada inflatsiooni 5 protsendipunkti** võrra. Kasutades Okuni seadust, arvutage **loobumismäär** arvuline väärtus.

Phillipsi kõvera võime esitada ka kujul $\pi - \pi_{-1} = 0,5(u - 0,06)$. Seejuures π_{-1} väljendab eelmise perioodi tegelikku inflatsioonimäära ja võrdub PC avaldises oleva oodatava inflatsioonimääraga $E\pi$.

Kui tahame inflatsiooni vähendada 5 protsendipunkti võrra, siis seame tingimuseks

$$\begin{aligned} \pi - \pi_{-1} &= -0,05 && \text{seega} \\ -0,05 &= -0,5(u - 0,06) && \text{ning sellest avaldisest saame välja arvutada tegeliku töötuse} \\ &&& \text{määr } u. \\ -0,05 &= -0,5u + 0,03 && 0,5u = 0,05 + 0,03 && 0,5u = 0,08 \mid :0,5 && u = 0,16 \end{aligned}$$

Tsüklilise töötuse määr on tegeliku töötuse määr u ja loomuliku töötuse määr u^n vahe $(u - u^n)$ ehk arvuliselt $(0,16 - 0,06)$ ning antud ülesandes võrdub **10 protsendipunktiga**. Tsükliline töötuse määr mõjutab otseselt koguprodukti kasvutempot, mis võiks loomuliku töötuse valitsedes olla vastavalt A. Okuni poolt esitatule ligikaudu 3 protsenti aastas.

Kuna antud ülesandes on tegelik töötuse määr loomuliku töötuse määrast 10 protsendipunkti võrra kõrgem (ehk tsükliline töötuse määr on „pluss“ 10 protsendipunkti), saame vastavalt Okuni valemile (võrrandile, võrdusele) välja arvutada koguprodukti kasvutempo, mis on mõjutatud olukorrast, mille korral tegelik ja loomulik töötuse määr ei ole võrdsed ehk esineb tsükliline töötus.

Okuni seadus:

%-ne muutus reaalses SKPs = 3% – 2 × tsüklilise töötuse määr.

Okuni valemi kordajaks võtame lihtsustatult arvu 2.

%-ne muutus reaalses SKPs = $3 - 2 \times (+10) = -17$ protsendipunkti

Loobumismäär on koguprodukti muutus kui inflatsioon muutub 1-e protsendipunkti võrra. Kõnesolevas ülesandes oli tingimuseks inflatsiooni vähenemine 5 protsendipunkti. Seega

$$\text{Loobumismäär} = -17 / (-5) = 3,4$$

d) kui inflatsioon on 10 protsenti ja riigi keskpang tahab seda alandada 5-le protsendile, siis on võimalikud mitmed tegevusvariandid. Kirjeldage nendest kahte.

Üks stsenaariumitest on väga kõrge töötuse tase lühiperioodil. Näiteks 16 protsendine töötus aasta vältel (vt eelmise küsimuse c) vastus).

Alternatiivselt saab tsüklilise töötuse kasvu jagada mitmete aastate peale. Näiteks töötuse määr 8 protsenti (millest 6 protsendipunkti on loomulik töötuse määr ehk tsükliline töötus on 2 protsendipunkti aastas) 5 aasta vältel.

Nimetatud kaks tegevuskava alandavad ka inflatsioonimäära 10-lt protsendilt 5-le erineva kiirusega.

15. Oletame, et on antud järgmise kujuga Phillipsi kõver

$$\pi = E\pi - 0,5(u - 4)$$

Eeldame, et on tegemist ratsionaalsete ootustega. Oodatav ja tegelik inflatsioon on esialgu 10% ja töötus on oma loomuliku määr tasemel. Keskpang teatas, et järgmisel perioodil on inflatsioonimäär 0%.

a) Kui keskpanga teade osutus õigeks, ja inimesed uskusid keskpanga teadet, siis kui suur on oodatav inflatsioonimäär järgmisel perioodil?

$$E\pi = 0$$

b) Kui inimesed ei uskunud keskpanga teadet, siis kui suur on oodatav inflatsioonimäär järgmisel perioodil?

$$E\pi = 10$$

c) Oletame, et keskpanga teade oli õige ja inimesed uskusid keskpanga teadet. Kui suur on sellisel juhul järgmise perioodi töötus?

Kasulik oleks kirjutada Phillipsi kõver ümber: $u = 4+2 (E\pi - \pi)$

$u = 4$ sest sellisel juhul $E\pi = 0\%$ ja $\pi = 0\%$

d) Oletame, et keskpanga teade oli õige, kuid inimesed ei uskunud keskpanga teadet. Kui suur on sellisel juhul töötusemäär?

$u = 24$ sest sellisel juhul $E\pi = 10\%$ ja $\pi = 0\%$

e) Oletame, et keskpanga teade oli vale ja inimesed ei uskunud keskpanga teadet. Kui suur on sellisel juhul töötusemäär?

$u = 4$ sest sellisel juhul $E\pi = 10\%$ ja $\pi = 10\%$

16. On antud järgmise kujuga kogupakkumiskõver AS

$$Y = 475 (\pi - E\pi) + 1250$$

ja kogunõudluskõver AD

$$Y = 750 + 0,625 (M/P), \text{ kus } M = 800$$

a) Kui suur on hinnatase, kui kogutoodang on oma loomuliku määra tasemel ja majanduspoliitilisi muutusi ei ole ette näha?

Vastus: Kui $Y = \bar{Y}$ siis $\pi = E\pi$ ja järelikult $Y = 1250$

$$1250 = 750 + 0,625 (800/P)$$

$$P = 1$$

b) Oletame, et Keskpank teatas, et kavatseb suurendada rahapakkumist 80 ühiku võrra ja realiseeris ka oma kavatsuse. Kui suur on uus hinnatase? Kui palju muutus kogutoodang?

Vastus: Kuna rahapakkumise kasv oli ette teada, siis $Y = \bar{Y}$ ja $\pi = E\pi$

$$\Delta M = 800 + 80 = 880$$

$$1250 = 750 + 0,625 (880/P)$$

$$P = 1,1.$$

Hinnatase tõuseb samas proportsioonis, kui rahapakkumine (+10%) ja **Y on muutumatu.**

17. Väide: Kui töötusemäär on oma loomuliku määra tasemel, siis ei eksisteeri friktsionaalset töötust. Kas toodud väide on õige või vale? Põhjenda vastust!

Vastus

Vale. Alati eksisteerib teatav friktsionaalne (ehk hõõrde- ehk siirdetöötus), sest inimesed on „kahe töökoha vahel“ ja sellisel tööotsimise ajal vastavad töötud kolmele tunnusele. Lisaks mõjutab loomulikku (naturaalset) töötust ka struktuurne töötus ning samuti hooajaline töötus.

18. Väide: Kui nominaalpalgad oleksid paindlikumad, siis oleks ekspansiivne poliitika efektiivne vahend töötuse vähendamiseks. Kas toodud väide on õige või vale? Põhjenda vastust!

Vastus

Klassikalise mudeli kohaselt on nominaalpalgad täiesti paindlikud ja AS kõver on vertikaalne. Keynesi mudeli kohaselt on AS kõver horisontaalne („keyneslik piirkond“) ning palgad ei muutu isegi juhul, kui eksisteerib töötus. Iga ekspansiivne (fiskaal)poliitika nihutab AD kõverat väljapoole ning see põhjustab Y suurenemist ja hinnataseme tõusu (vähemalt lühiperioodil). Mida järsem on lühiperioodi SRAS kõvera tõus („vahepealne piirkond“), seda suurem on hinnataseme tõus ja seda suhteliselt väiksem kogutoodangu ja töötuse muutus. Pikal perioodil jõuab töötus alati oma loomuliku määra tasemele („(neo)klassikaline piirkond“).

19. Kasutades IS-LM mudelit, AD-AS mudelit ning Phillipsi kõverat, näidake kuidas keskpanga poolne **raha pakkumise suurendamine** mõjutab kogutoodangut, reaalses intressimäära, üldist hinnataset, inflatsiooni- ja töötuse määra situatsioonis, kus majandus on algselt pika perioodi tasakaalus ning kogutoodang on loomuliku (täishõive) tasemel. Mis juhtub lühiperioodil ja pikal perioodil?

Esitage kolm **joonist** tingimusel et inflatsioon on ootamatu (mitte ette ennustatav).

Vastused küsimusele.

IS-LM mudel:

Kui nominaalraha pakkumine suureneb, siis lühiperioodil nihkub algne LM_1 kõver alla paremale asendisse LM_2 .

Kogutoodang suureneb Y_1 -ni ja reaalne intressimäär alaneb r_1 -le. Uus tasakaalupunkt B.

Pikal perioodil üldine hinnatase tõuseb ning LM_2 kõver nihkub esialgsesse asendisse $LM_3=LM_1$. Uus tasakaalupunkt C on sama mis algne punkt A. Pikal perioodil ei ole muutusi üldises hinnatasemes ega reaalses intressimääras.

AD-AS mudel:

Raha pakkumise suurendamisel nihkub AD kõver üles paremale asendist AD_1 asendisse AD_2 . Kogutoodang suureneb Y_1 -ni ja üldine hinnatase tõuseb vastavalt tasakaalupunktile B. Pikal perioodil kasvab ka oodatav inflatsioon $E\pi$ (sest tegelik hinnatase on tõusnud), mis nihutab $SRAS_1$ kõvera üles vasakule asendisse $SRAS_2$. Uus tasakaal on punktis, kus AD_2 ja $SRAS_2$ kõverad lõikuvad ehk punktis C. Kogutoodang on tagasi oma loomulikul tasemel, hinnatase on kasvanud P_2 -le. Pikal perioodil on tegemist LRAS joonega, mis näitab loomulikku (täishõivele vastavat) kogutoodangu taset

Phillipsi kõvera mudel:

Majandus alustab punktist A, kus töötuse määr on loomuliku määra tasemel. Kui raha pakkumise suurenemine suurendab kogutoodangut (ja –tulusid) üle loomuliku taseme, siis töötuse määr alaneb. Tekib liikumine piki $SRPC_1$ kõverat ülespoole punktist A punkti B, kus inflatsioonimäär π_2 on kõrgem ja töötuse määr u_1 on madalam.

Pikal perioodil kasvab ka oodatav inflatsioonimäär, mis nihutab Phillipsi kõvera $SRPC_1$ -e ülespoole asendisse $SRPC_2$. Majanduse uus tasakaalupunkt on liikunud punktist B punkti C, kus inflatsioonimäär on kasvanud π_2 -lt π_3 -le, kuid töötuse määr on algsel (loomuliku määra) tasemel.

Majandus läbib ekspansiivse tsükli seepärast, et raha pakkumise suurendamine ei põhjusta koheselt oodatava inflatsiooni kasvu. Vt küsimuse eeldus (inflatsioon on ootamatu).

